

Összefoglaló jegyzőkönyv

azon tárgyalásokról, melyek a magyar királyi kormány és a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei között 1921. évi december hó 8-án délelőtt fél tíz óra, december 13., 15., 17. és 20-án délután hat óra, végül december hó 21-én délelőtt fél tíz óra kezdeti időponttal tartottak.

A tárgyalások kiindulási pontja az volt, hogy a magyar szociáldemokrata munkásság hivatalos képviselői és orgánumai a nyilvánosság előtt ismételten hangsúlyozták, hogy a szociáldemokrata munkásság az ország érdekeit a magáéival azonosoknak tekinti, s kész a nemzet újjáépítésének történelmi nagy munkájában teljes erővel és áldozatkészséggel részt venni. Hogy ezt kellő sikerrel és belső megnyugvással tehesse, szükséges, hogy a közhatalomnak a szociáldemokrata munkásságra nézve sérelmes kezelése megszűnjék, a megtorlás politikája helyébe a megbocsátás és kiengesztelődés politikája lépjen és oly intézkedések történjenek, melyek a kivételes állapotok révén megszorított közszabadságokat a lehetőségig biztosítják.

Ehhez képest a tárgyalások célja az volt, hogy a sérelmezett állapotok megszüntetése révén oly helyzet teremtsék, mely minden felhozott akadályt elhárítva, lehetővé teszi, hogy a magyar szociáldemokrata munkásság az ország újjáépítésének bel- és külföldön egyaránt folytatandó nagy munkájába bekapcsolódhassék s abban, a nemzet többi rétegével együttesen teljes odaadással részt vegyen.

A tárgyalásokban a mindenkor elnöklő Bethlen István gróf miniszterelnökön kívül, a kormány részéről részt vettek Klebelsberg Kunó gróf belügyminiszter (december hó 8-án), Tomcsányi Vilmos Pál igazságügyminiszter (december hó 13. és 15-én), Dr. Bernolák Nándor munkaügyi és népjóléti miniszter (december hó 15-én) és Hegyeshalmy Lajos kereskedelemügyi miniszter (december hó 20-án) a tárcájukat érdeklő kérdésekre vonatkozólag; azonkívül részt vettek még Nádosy Imre országos főkapitány (december hó 8., 13. és 15-én) a Belügyminisztérium, Kelety Dénes államtitkár a Magyar Államvasutak elnök-igazgatója (december hó 20-án) a Magyar Államvasutak, Urbán Béla magyar királyi bányafőbiztos (december hó 17-én) a Pénzügyminisztérium és Dr. Bencs Zoltán miniszteri titkár a Miniszterelnökség részéről.

A magyar szociáldemokrata munkásság részéről megjelentek, a tárgyalásokon részt vettek: Farkas István a Magyarországi Szociáldemokrata Párt főtitkára, Peyer Károly a Magyarországi Bányamunkások Szövetségének főtitkára, Miakits Ferenc a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Szövetségének főtitkára, Jászai Samu a Szakszervezeti Tanács főtitkára (csak december hó 8-án) és Proper Sándor a „Népszava” helyettes szerkesztője.

A tárgyalások alapjául az alábbi pontonként részletezett petíció szolgált, melyet a szociáldemokrata munkásság megbízottai sérelmeikre nézve a Miniszterelnök Úrhoz juttattak. A

felsorolt kívánságokra nézve az értekezleteken beható megbeszélés után az alább részletezett határozatok jöttek létre:

1./ Egyesülési és gyülekezési jog.

A szociáldemokrata munkásság kiküldöttei előadják, hogy az egyesülési és gyülekezési jog mai kezelése a szociáldemokrata párt felfogása szerint azt jelenti, hogy a szociáldemokrata pártot kivéve minden más párt tarthat gyűléseket és összejöveteleket. Ez a munkásokra nemcsak bántólag és elkésérítőleg hat, hanem azt is bizonyítja, hogy kivételes elnyomás alatt tartják a munkásokat. Az egyesülési és gyülekezési jogot tehát legalábbis az 1914. évi gyakorlat alapjára kellene visszahelyezni.

Az értekező megállapodik abban, hogy a belügyminiszter sürgősen a Minisztertanács elé viendő rendelettervezetet készít, melynek értelmében a politikai gyülekezési jogot valamennyi pártra nézve egyenlő elbánás mellett a kormány visszaállítja. Az az állapot, hogy politikai gyűléseket csak a parlamentben képviselt pártok és csak úgynevezett beszámoló gyűléseket tarthattak, ezzel megszűnik.

A kibocsátandó rendeletben e politikai gyűlések tartása engedélyhez köttetik. Az engedély csakis zárt vagy elkerített helyen tartandó gyűlésekre szólhat; utcai tüntető felvonulások, szabad ég alatti gyűlések a mai viszonyokra tekintettel egyelőre nem engedélyezhetők.

A budapesti szociáldemokrata párt szerdai pártnapjai egyszer s mindenkorra szóló bejelentés alapján a kérdés újabb szabályozásáig engedélyeztetnek. Bejelentendő lesz a nap (minden szerda), továbbá a helyiség, melyben az összejövetel állandóan tartatni fognak, végül a kezdeti és befejező időpont. A vidéki pártszervezetek pártnapjainak tartását esetről-esetre kell kérelmezni.

A rendőrhatalóság minden politikai gyűlésre kiküldheti a maga ellenőrző közegét, a hatósági közeg távolmaradása azonban az engedélyezett gyűlés megtartását nem gátolja.

2./ A szakszervezetek.

A szociáldemokrata munkásság kiküldöttei előadják, hogy hasonló módon biztosítani kellene a szakszervezeteknek alapszabályaikban körülírt működését is; azt t. i. hogy az országos szövetségek helyi csoportjait megalakíthassák és azok működése elé akadályokat a hatóságok ne gördítsenek; továbbá a felfüggesztett szakszervezeteket vissza kell adni rendeltetésüknek és a szakszervezetektől elvett vagyont (házakat, bútorokat, helyiségeket, könyveket) vissza kell adni, hogy azok akadálytalanul működhessenek és szolgálhassák azt a kulturális célt, amelyet részükre alapszabályaik kijelölnek.

Az értekezlet egyetértőleg megállapodik abban, hogy a szakszervezetek is az egyesületek fogalma alá tartoznak és politikával semmi körülmények között nem foglalkozhatnak. Jóváhagyott alapszabályaikban körülírt működésüket akadálytalanul folytathatják. Az állami felügyelet és ellenőrzés továbbra is fennmarad. A szakszervezeti gyűlések engedélyezés helyett csupán bejelentési kötelezettség alá fognak esni; azaz a szabályszerűen bejelentett szakszervezeti gyűlések minden külön engedélyezés nélkül megtarthatók. A hatóságnak joga van a bejelentendő gyűlésekre ellenőrző közeget kiküldeni épp úgy, mint ez minden más egyesületnél történik. A belügyminiszter intézkedni fog, hogy a bejelentések sürgősen intéztessenek el és a határozatok késedelem nélkül és közvetlenül kézbesíttessenek. Az a körülmény, hogy a hatósági közeg meg nem jelent vagy a bejelentés tárgyában határozat nem hozatott, a szakszervezeti gyűlés megtartásának akadálya nem lehet.

A szakszervezetek helyi csoportjainak felállítására vonatkozólag mindenütt, ahol az országos szervezetek jóváhagyott alapszabályaiban vidéki csoportok létesítésére, felügyeletére, ellenőrzésére stb. nézve gondoskodás történt, vidéki szervezetek (helyi csoportok, befizetőhelyek) felállításához külön helyi alapszabályok bemutatása követeltetni nem fog.

Helyi fiókok alakulásánál, amennyiben a hatóság harminc nap alatt végleg nem nyilatkozik, a fiók megkezdheti működését. Ahol azonban az országos szervezet alapszabályaiban ilyen gondoskodás nem történt, ott minden egyes helyi szervezet létesítése alkalmával külön helyi alapszabályok bemutatása szükséges.

Működésükben jelenleg akadályozott helyi csoportokra vonatkozólag az érdekelt szakszervezetek egy listát fognak a belügyminiszternek benyújtani, ki ennek alapján az engedélyezést a legrövidebb idő alatt jóakaratólag fogja elbírálni.

Az egyes üzemeknél, műhelyekben stb. tartani szokott úgynevezett „műhelyi értekezletek” mint tisztán szakmai megbeszélések, amennyiben előre bejelentett állandó helyeken tartatnak, oly elbánás alá esnek, mint az előző pontban tárgyalt „szerdai pártnapok”. A rendőrhatalóság ezeket a helyiségeket figyelemmel kísérelheti és ha kívánja, az értekezletet ellenőrizheti. Különösen hangsúlyoztatik, hogy ily műhelyi értekezletek csakis a gyártelepen kívül és tisztán csak az illető üzem munkásait érdeklő ügyekben tarthatók és semmiféle politikával nem foglalkozhatnak.

A feloszlott vagy felfüggesztett szakszervezetek közül a közalkalmazottak, vasutasok és postások szakszervezetei vissza nem állíthatók.

A villamosvasutak alkalmazottainak szabad szervezkedése elé a kormány nem gördít akadályt. Ezzel szemben azonban a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei tudomásul veszik a kormány azon elhatározását, hogy a nagy vasutak (M.Á.V. stb.) zökkenés nélküli munkájával

összekapcsolt nagy érdekekre tekintettel ezek személyzetének körében semmiféle szakszervezeti mozgalmat nem engedélyez. Arra való figyelemmel, hogy a vasutaknál dolgozó munkások óhajai és érdekei megnyilvánulhassanak, a kormány a betiltott „Magyar Vasutas” helyébe meg fogja engedni egy új szaklap kiadását, azonban más elnevezés alatt és azzal a kikötéssel, hogy politikai és szolgálati kérdések kizárásával csakis gazdasági, szakmai és kulturális kérdésekkel fog foglalkozni.

A nyomdászok szakegyesületeinek vitás kérdéseit, az itt folyamatban levő vizsgálat, illetőleg bűnvádi eljárás tekintetében a belügyi és igazságügyi miniszterek közt szükséges megbeszélések alapján történik állásfoglalás. Amennyiben beigazolást nyer, hogy visszaélés vagy bűncselekmény tényleg nem történt, a kormány az autonómiát haladéktalanul visszaállítja. A segélyegylet a belügyminiszter által kívánt alapszabály-módosítás mellett a szakegyesülettől függetlenül visszaállíttatik.

A kormány egy a szociáldemokrata munkásság által benyújtandó lista alapján intézkedni fog, hogy az egyes szakszervezetek helyenkint elrekvirált helyiségei, az elkobzott vagyon, bútorok és egyéb felszerelési tárgyak visszaadása – amennyiben és ahol csak erre a lehetőség megvan – megtörténjék. Ahol pedig a helyiségek már vissza nem adhatók, a kormány gondoskodni fog megfelelő más helyiségek kiutalásáról.

3./ *Az Általános Fogyasztási Szövetkezet ügyében*

az értekezlet megállapítja, hogy az Általános Fogyasztási Szövetkezet ügyét a kormány és a szociáldemokrata munkásság megbízottai között már előbb létrejött külön megállapodás szabályozza.

4./ A szociáldemokrata munkásság megbízottai előadják, hogy *az internálások és a jelentkezési kényszer* fenntartása annyira a zaklatás jellegével bír, hogy méltán kelt izgalmat a társadalom széles rétegében és ad okot arra, hogy a nyugtalanságot fokozza. De egyébként is mind az internálás, mind a jelentkezési kényszer az állam szempontjából sem az a módja a preventív intézkedésnek, amely a kívánt célt szolgálhatná. Az internálások úgy történnek, hogy rendszerint akik büntetésüket már kitöltötték vagy ellenük többszöri feljelentés történt, de elítélésükre vagy fogva tartásukra ok nem forog fenn, az aggályos vagy veszélyes meghatározás fogalma alapján őket internálják. A legutóbbi időben pedig, ha az internálások nagy arányban nem is történtek, de annál több embert helyeztek rendőri felügyelet és jelentkezési kényszer alá. Hetenkint kétszer-háromszor kell a hét bizonyos napjain jelentkezni azoknak, akiket részben a helyi hatóságok, részben a felsőbb hatóságok erre köteleznek. Budapesten és környékén tízezzrel vannak emberek ilyen jelentkezési kényszer alatt,

akiket ez a jelentkezési kényszer kenyérkeresetükben meggátol és ennél fogva csak az elkeseredést tartja bennük ébren.

A kormány kijelenti, hogy az internálás intézményét, tekintettel a bolsevista agitációnak az oroszországi hadifoglyok visszatérése folytán megnövekedett veszélyére, fenn kell tartani. Kész ellenben az állami és társadalmi rend védelme szempontjából foganatosított internálásokat a minimumra, azaz a terroristákra, kommunista agitátorokra és más közveszélyes egyénekre csökkenteni. Ehhez képest a kormány kész a szociáldemokrata munkásság által benyújtandó névjegyzék alapján mindazoknak az internáltaknak a szabadon bocsájtását engedélyezni, akikért a szociáldemokrata munkásság (szakszervezetek) erkölcsi felelősséget vállal.

A kormány kész lelkiismeretes megfontolás tárgyává tenni minden olyan, a szociáldemokrata munkásság által javaslatba hozandó garanciát, mely biztosítja, hogy ezentúl internálás alá a közérdekekre gazdaságilag káros egyéneken kívül csak azok kerüljenek, akik az állami és társadalmi rend szempontjából mint veszedelmes kommunista agitátorok különös veszélyt jelentenek. Kijelenti továbbá a kormány, hogy az a gyakorlat, melynél fogva olyanok, kik büntetésüket már kiállották, internáltattak – megszűnik és ezek szabadulásuk után oly elbánás alá esnek, mint minden más állampolgár.

„A jelentkezési kényszer”, azaz a rendőri felügyelet, mint normális államrendészeti posztulátum, teljesen meg nem szüntethető, azonban az ez alá esők számát a kormány a minimumra fogja csökkenteni. A kormány különös súlyt vet arra, hogy még azokra nézve is, akiknél ez fenntartatik, úgy gyakoroltassék, hogy az illetőt munkájában, keresetében ne akadályozza, tehát a jelentkezés munkanapokon semmi esetre se követeltessék. Kijelenti a kormány, hogy a szociáldemokrata munkásság részéről sérelmesnek talált esetek egy benyújtandó névjegyzék alapján azonnali revízió alá vétetnek és (mint az internálásoknál) esetleges morális garancia megkívánása mellett megszüntettetnek.

5./ *Sajtószabadság.*

A sajtószabadság biztosítása és a cenzúra megszüntetése tárgyában a szociáldemokrata munkásság megbízottai által előterjesztett kívánságra nézve az értekezlet megállapítja, hogy a kormány a sajtócenzúrát már megszüntettette és ezzel a sajtószabadság helyreállt.

6./ *Amnesztia.*

A szociáldemokrata munkásság megbízottai előadják, hogy az általános amnesztia végrehajtása ma már politikailag annyira közszükséglet, hogy a megnyugvásnak és a politikai konszolidációnak

ügyszólván előfeltétele, mert e tényben kétségtelenül megnyilvánulna az államéletnek oly ténykedése, amely mindenki előtt bizonyítaná, hogy a kivételes állapotok megszűntek és visszatérés történt a normális idők rendszerére.

A kormány hajlandó az előadott kívánságoknak az alábbi szövegű közkegyelmi elhatározás útján tenni eleget:

„A nemzet nyugodt fejlődése és a társadalom békéje egyaránt megkívánják, hogy a hazára annyira végzetes forradalmak emlékei, melyeknek folytonos felidézése közéletünk gyógyulásának egyik legfőbb akadály, feledésbe merüljenek.

Ez a körülmény készlet arra, hogy határkövet állítva a múlt és jövő közé, a szeretet ünnepének küszöbén még egy ízben hirdessek bocsánatot. Utolsó alkalomként kívánom ezt nyújtani a forradalmakkal kapcsolatos bűncselekmények elkövetői közül azok részére, kiktől feltehető, hogy okulva a múltakon, megtisztult lélekkel fogják ezentúl kivenni részüket a nemzet és a társadalom egyetemes érdekeinek békés munkálásában.

Ebben a feltevésben:

I. Kegyelemben részesítem azokat az egyéneket, akiket a polgári büntető bíróság az 1918. évi október hó 31. napja és az 1919. évi március hó 21. napja között lezajlott tömegmozgalmak keretében, illetőleg azokkal kapcsolatban elkövetett vagy a 4.039/1919.M.E. számú rendelet 1.§-ában megjelölt és a jelen elhatározásom kelte előtt elkövetett bűncselekmény miatt jogerős ítélettel öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztés-büntetésre ítélt – kivéve, ha a magyar királyi igazságügyminiszter megállapítja, hogy az elítélt az állam és a társadalom törvényes rendjére vagy a közbiztonságra veszélyes.

Ez a kegyelem kiterjed a mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetésre is, ha behajthatatlansága folytán szabadságvesztés büntetésre kellene átváltoztatni; nem terjed ki azonban az ítélet egyéb rendelkezéseire.

II. Kegyelemben részesítem azokat az egyéneket is, akik ellen az I. pontban megjelölt valamely bűncselekmény miatt kell eljárást indítani vagy folytatni, amennyiben a cselekményre a törvény öt évet meg nem haladó szabadságvesztést vagy csupán pénzbüntetést állapít meg – kivéve, ha a magyar királyi igazságügyminiszter megállapítja, hogy a terhelt az állam és a társadalom törvényes rendjére vagy a közbiztonságra veszélyes.

Sem az I., sem a II. pont alapján nem részesülnek kegyelemben azok, akik az elítélés vagy az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetése után vagy azt megelőző tíz éven belül nyereségvágyból elkövetett büntett miatt szabadságvesztés büntetésre jogerősen el voltak ítéltve,

úgyszintén azok sem, akik magukat a bűnvádi eljárás vagy a büntetés elől elvonva, külföldre távoztak.

III. Végül – amennyiben különös méltánylást érdemlő körülmények őket a kivételes kegyelemre méltókká teszik – kegyelemben szándékozom részesíteni azokat az egyéneket is, akiket a polgári büntető bíróság az I. pontban megjelölt bűncselekmény miatt öt évnél hosszabb, de tíz évet meg nem haladó szabadságvesztés büntetésre ítélt, vagy akik ellen ily bűncselekmény miatt kell eljárást indítani vagy folytatni, ha a cselekményre a törvény tíz évet meg nem haladó szabadságvesztés büntetést állapít meg – úgyszintén az I. pontban megjelölt bűncselekmény miatt bűnvádi eljárás alá volt vagy elítélt azokat az egyéneket is, akik egyéb okból a jelen elhatározásom alapján kegyelemben nem részesülnének.

Mindezeknél fogva felhívom a magyar királyi igazságügyminisztert, hogy a jelen elhatározásom végrehajtására szükséges intézkedéseket sürgősen tegye meg.”

A kormány kijelenti, hogy különös méltánylást érdemlő esetekben a mellékbüntetésként kiszabott hivatalvesztésnek kegyelmi úton történő elengedése iránt intézkedni fog.

Ezenkívül hajlandó a kormány a szociáldemokrata munkásság részéről bemutatandó névjegyzék alapján megvizsgálni és esetenként kegyelmet eszközölni ki mindazon egyének részére, akik a nemzetgyűlés összeüléseiig izgatás vagy sajtóvétség címén elítéltettek, illetve bűnvádi eljárás alá vonattak, ha az igazságügyminiszter a beigazolt körülmények alapján annak méltányosságát fennforogni látja.

7./ Gyorsított bírói eljárás.

Még mindig fennáll a gyorsított bírói eljárás, melyet az első Friedrich-féle kormány alatt 1919. augusztusában léptettek életbe és az úgynevezett bolsevista pereket ezen gyorsított eljárás szabályai szerint folytatják le. Ez a gyorsított eljárás ellentétben áll a perrendtartás rendelkezéseivel, a gyanúsítottat mindjárt letartóztatják és csak letartóztatása után vizsgálják ki, hogy forog-e fenn büntetendő cselekmény. Az ilyen letartóztatások hosszú ideig tartanak és ha szabadlábba helyezik is később az embereket, tény az, hogy ártatlanul sokan voltak és vannak még ma is előzetes letartóztatásban.

A kormány erre nézve kijelenti, hogy a folyamatban levő és a kiadandó amnesztia által lényegesen megcsökkent számú ügyek lebonyolításával a 4.039/1919.M.E. számú rendeletben szabályozott gyorsított eljárás megszűnik.

A kormány rendeletet ad ki, melyben kimondja, hogy új eljárás a gyorsított eljárás szabályai szerint nem indítható.

8./ *A kivételes rendelkezések.*

A háborús kivételes rendelkezéseknek fenntartása szintén egyike azoknak az intézkedéseknek, amelyeket meg kellene már szüntetni, mert hiszen mi sem bizonyíthatná jobban a belső rend kialakulását, mint az a tény, hogy kivételes intézkedésekre szükség nincs, ha az állam a rendes békebeli és parlamentáris módok szerint jár el és intézi a közügyeket.

A kormány kijelenti, hogy az 1912:LXIII. és az azt kiegészítő és módosító törvények alapján kibocsátott miniszteri rendeletek és kormányintézkedések sürgősen revízió alá fognak vétetni és fokozatosan meg fognak szüntettni.

9./ *A munkásbiztosítás autonómiája.*

A munkásbiztosítás autonómiájának megszüntetése magára a munkásbiztosításra a legnagyobb hátrányokat idézte fel és a munkásbiztosítást lesüllyesztette az érzéketlen bürokrácia nivójára és e ténynél fogva olyan visszaesés állt be a munkásbiztosítás terén, melyet csak az autonómia visszaadásával lesz lehetséges megszüntetni és ezt az intézményt szociálpolitikai feladatára képessé tenni.

A kormány hajlandó a munkásbiztosítás autonómiáját rendeletileg a legrövidebb idő alatt visszaállítani, amennyiben a szociáldemokrata munkásság elvileg elfogadja a hármas érdekelttség (munkások, munkaadók és kormány) princípiumát. Továbbá megalkotja a kormány az aggkori biztosítást, rokkantbiztosítást, özvegyek és árvák biztosítását, mezőgazdasági munkások biztosítását, otthoni munkások biztosítását és a bányatársulások reformját stb. tárgyaló törvényeket. Ez utóbbi törvény megalkotásáig is rendeleti úton biztosítja a kormány a bányamunkások részére az 1907:XIX. t.c-nek megfelelő előnyöket. Ezekre vonatkozólag külön megállapodás történik.

10./ *A bányamunkások panasza.*

A kormány hajlandó rendeletet kibocsátani, amelyben a bányamunkások szabad költözködését gátló rendszabályokat hatályon kívül helyezi. Ezzel egyidejűleg a katonai szénfelügyeleti kormánybiztosságot megszünteti. Viszont kiköti a kormány – különösen a bányáknál –, hogy a szociáldemokrata párt agitációjával olyan térre nem lép, mely a termelés folytonosságát és mérvét veszélyeztethetné.

11./ Gazdasági kívánságok. Munkabérek szabályozása.

A szociáldemokrata munkásság megbízottai előadják, hogy nagyon fontos és végső soron a legszükségesebb a közszabadságok biztosítása mellett olyan ipari és kereskedelmi politikának az inaugurálása, amely a munka megindítását, országunknak a nemzetközi életbe való bekapcsolódását lehetővé teszi. Mezőgazdaságunk intenzívebbé tétele az ország iparának lábra állításával egyidejűleg történhetik meg, úgyszintén pénzünk értékének emelése is csak ezen produktív gazdálkodás megteremtésén keresztül érhető el.

A drágaság leküzdése szorosan összefügg a közgazdasági élet általános fellendítésével, addig is azonban, míg e téren hathatós intézkedések történnek, a drágaság leküzdésére minden olyan intézkedést meg kell tenni, amely véget vet ennek a tarthatatlan állapotnak és a tömegnyomor enyhítésére alkalmas.

Az általános gazdasági bajok megszüntetése, illetve mérséklése terén a kormány természetesen mindent elkövet és a jövőben is el fog követni, hogy a megélhetést a mai nehéz viszonyok közt elviselhetővé tegye.

Ami a munkabérek megállapításának kérdését illeti, a kormány mindent el fog követni, hogy a bérek szabályozásának valamely formáját a munkaadók és munkások közös egyetértése mellett megtalálja. Amennyiben ezt a kormány a két fél hozzájárulásával nem tudná biztosítani, úgy legközelebb törvényjavaslatot fog benyújtani a békéltető és döntő bíróságok felállításáról.

12./ A kiküldöttek részéről előterjesztett az a kérelem, hogy a szakszervezeteknek, mint a munkásság kulturális intézményeinek zárolt betétei feloldassanak. Továbbá panasz tétetett az iránt, hogy a szociáldemokrata párt lapjai, különösen a szakszervezetek orgánumai egyes hatóságok, illetve közegek intézkedései által terjesztésükben nehézségeket szenvednek és főleg a vasúti szállítás közben tűnnek el.

A kormány mindkét panasz orvoslására kész. A zárolt betétek feloldására vonatkozólag a miniszterelnök felszólítja a munkásság kiküldötteit, hogy hozzá indokolt kérést adjanak be és azoknak teljesítését a pénzügyminiszternél konkrét esetenként javaslatba fogja hozni.

A lapok terjesztése elé gördített nehézségekre nézve a kormány konkrét panaszokat vár és azokat minden egyes esetben komoly vizsgálat tárgyává fogja tenni.

Bethlen István gróf magyar királyi miniszterelnök a szociáldemokrata munkásság panaszainak orvoslásával és óhajainak fent részletezett teljesítésével párhuzamosan a kormány részéről a következő kívánalmakat terjeszti elő:

A szociáldemokrata párt kész annak kijelentésére, hogy a nemzet és az ország egyetemes érdekeit a mai viszonyok között és a szerzett tapasztalatok után a munkásság érdekeivel azonosaknak tekinti, amelyekért ennél fogva a munkásságnak is kell küzdenie és áldozatot hoznia. Magatartását a párt ehhez szabja és nemcsak hogy tartózkodik minden propagandától, amely Magyarország érdekeit sérti, hanem ellenkezőleg aktív propagandát fejt ki Magyarország javára egyfelől a külföldi szociáldemokrata pártvezetőségeknél, kormányoknál stb. és e célból a magyar királyi külügyminiszterrel kooperál, másfelől megszakít minden érintkezést az emigránsokkal: ezt nyíltan teszi és velük a harcot a külföldön is felveszi.

A./ Külpolitikai tekintetben:

A szociáldemokrata párt kötelezi magát, hogy a nemzet összességét érintő vitás külpolitikai kérdésekben kifejezetten a magyar álláspontot teszi magáévá olyan mértékben, mint azt a német többségi és más mérsékelt szociáldemokraták mindenkor megteszik, akik ilyen kérdésekben soha nem képviselik ellenséges államok kormányainak álláspontját.

A külföldi mérsékelt szociáldemokrata körökkel való összeköttetéseit felhasználja, hogy a Magyarországról terjesztett alaptalan terror-híreket megcáfolja és befolyását oly irányban érvényesítse, hogy a külföld Magyarországról a valóságnak megfelelő képet nyerjen.

Ezen cél elérésére mindenekelőtt a szociáldemokrata párt a „Népszavában” fog tárgyilagos hangot megütni és a polgári társadalommal való együttműködést a lapban lojálisan kifejezésre juttatja, aminek természetes következménye, hogy annak visszhangja a külföldi sajtóban is meglesz. Törekedni fog a külföldi szociáldemokrata sajtót a megállapodásról informálni, különösen vállalja, hogy nevezetesebb párttagok nevük feltüntetésével a külföldi jobboldali szociáldemokrata sajtóban (például Németország, Franciaország, Anglia, Svájc, Svédország, Hollandia, Egyesült Államok) néhány cikket fognak írni a megtörtént megegyezésről.

A külföldi sajtóban terjesztett nyilván hazug, rosszindulatú hírekkel szemben a „Népszava” kötelezze magát, hogy – amennyiben maga is bizonyosságot szerez arról, hogy ezen hírek valótlanok – a Külügyminisztérium sajtóosztályának felkérésére cáfoló közleményt adjon.

B./ Belpolitikai tekintetben:

1./ Az ország újjáépítését a munkásság érdekében is oly fontosnak tartja, hogy e célból a polgári osztályokkal gazdasági téren kooperációra is hajlandó; politikai sztrájkoktól feltétlenül tartózkodik és a bérkérdések megoldását azon szervezetre bízza, amely a jelen jegyzőkönyv 11. pontja határozati részének második bekezdésében említetik.

2./ Belpolitikai téren szakít a liberális blokkal; a polgári demagógia és az oktobrista elemek támogatásától tartózkodik. A kormánnyal szemben mint annak ellenzéke tisztességes fegyverekkel küzd és mint komoly ellenzék, fakciózus demagógiát nem fog csinálni. Köztársasági propagandát nem űz.

3./ Tudomásul veszi a miniszterelnöknek azon kijelentését, hogy az egyesülési és gyülekezési szabadságra vonatkozó pontot a kormány úgy értelmezi, hogy a szociáldemokrata párt nem fogja agitációját a mezőgazdasági munkásrétegekre kiterjeszteni – mint ahogy 1918 őszén a vidéken tette.

A magyar szociáldemokrata munkásság kiküldöttei kijelentik, hogy a Miniszterelnök Úr által felállított kívánságokat mind bel-, mint külpolitikai tekintetben magukévá teszik és azoknak teljesítését a maguk részéről biztosítják. Teszik ezt annyival inkább, mert az ország jó hírnevének helyreállításával, belső konszolidációjával és gazdasági fellendülésével kapcsolatos mindezen érdekek a magyar szociáldemokrata munkásságnak is érdekei.

A maguk részéről kiküldöttet neveznek meg, aki a Külügyminisztériummal az összeköttetést állandóan fenntartja.

Az egyesülési és gyülekezési jognak a miniszterelnök által fentebb kifejtett értelmezésére nézve kijelentik a szociáldemokrata munkásság kiküldöttei, hogy bár a szociáldemokrata párt nem mondhat le arról, hogy a földmunkások szövetségének szakszervezeti működését meglevő szervezeteiben tovább folytassa, de tudomásul veszik a miniszterelnöknek azon kijelentését, hogy az egyesülési és gyülekezési szabadságra vonatkozó pontot a kormány úgy értelmezi, hogy a szociáldemokrata párt nem fogja agitációját a mezőgazdasági munkásrétegekre kiterjeszteni – úgy mint 1918 őszén a vidéken tette.

Végül kötelezik magukat arra, hogy ezen érdekeknek és szempontoknak tömegeiknél és szervezeteiknél érvényt szereznek.

E jegyzőkönyv kettő eredeti példányban az összes résztvevő jelenlétében felolvastatván jóváhagyatik és hitelesítetik. Az egyik eredeti példány a magyar királyi miniszterelnök által megőriztetik, a másik pedig a magyar szociáldemokrata munkásság alulírott megbízottainak adatik át.

Budapest, 1921. évi december hó 22-én.

A kormány részéről:

(Bethlen István)

magyar királyi miniszterelnök

(Klebelsberg Kunó)

magyar királyi belügyminiszter

(Tomcsányi Pál)

magyar királyi igazságügyminiszter

(Hegyeshalmy Lajos)

magyar királyi kereskedelemügyi miniszter

(Bernolák Nándor)

magyar királyi népjóléti miniszter

A szociáldemokrata munkásság részéről:

(Peyer Károly)

(Farkas István)

(Miakits Ferenc)

(Bencs Zoltán)

jegyzőkönyvvezető

Forrás: MOL K 808 Miniszterelnökség. Bencs Zoltán miniszteri tanácsos iratai. – 38. ő.e.